

AKI RASILAINEN

Vielä muutama näkökohta vanhan Suomen yhdistämisestä

Aki Rasilainen kommentoi Jyrki Paaskosken kirjoitusta (HAik 3/2010) ja tarkentaa omaa käsitystään vanhan Suomen yhdistämisestä.

■ Jyrki Paaskoski on valitettavalla tavalla ymmärtänyt väärin kirjoitukseni tarkoituksen, joka oli osoittaa filantrooppisen selityksen puutteita eikä korvata sitä kokonaan jollakin toisella selityksellä. Tarkiaisen käsitys ja omani eivät nimittäin ole ristiriidassa keskenään. Kirjoituksessani en ole väittänyt, että Aleksanteri I:n tarkoituksena ei olisi ollut parantaa Vanhan Suomen talonpoikien asemaa, vaan olen tähdentänyt, että Aleksanterin toiminnassa merkityksellistä on se, että hän pyrki parantamaan talonpoi-

kien asemaa antamalla vanhan Suomen asukkaille samat perustuslailliset oikeudet kuin uuden Suomen asukkaille. Siksi en voikaan ymmärtää Paaskosken käsitystä, että *la constitution* -termin merkityssisältö keisarin ja suomalaisten välisessä kommunikaatiossa olisi jollakin tavalla toissijaista, koska ne oikeudet, joilla hän paransi talonpoikien asemaa, oli säädetty nimenomaan kustavilaisissa perustuslaeissa. Yhdistämisellä niiden voimassaolo ulotettiin koskemaan myös vanhan Suomen talonpoikia.

Olen kirjoituksessani epäonnistunut myös toisessa suhteessa. Paaskoski on siinä näkevinään kiinnostuksen ”1800-luvun lopun ja 1900-luvun alkuvuosien ’leomecheliniäläisen’ valtiosääntökeskustelun argumentaation ja painotusten ulottamisesta Vanhan Suomen yhdistämiseen”. Sanomani ei ole mennyt perille tässäkään kohden. Tarkoitukseni oli päinvastoin osoittaa *la constitution* -termin merkityssisältö 1800-luvun alussa ja se, että se ei poikennut oman aikamme eikä 1800-luvun lopun eikä 1900-luvun alkuvuosien käsityksistä siinä määrin ja sillä tavalla kuin ns. uuden suuntauksen tutkimuksessa on väitetty. Se tarkoitti keisarin ja suomalaisen neuvonantajien välisessä kommunikaat-

tiossa suomalaisten oikeuksista ja hallitsijan velvollisuuksista puhuttaessa niistä säätäviä ruotsalaisia perustuslakiasiakirjoja. Tämä ei sulje pois sitä, että se jossain muussa käytötyhteydessä saattoi toki jonkun muun käytämänä tarkoittaa myös jotain muuta. Leo Mechelin ei esiinny kirjoituksessani.

Tarkennan kantaani vielä niin, että vaikka 1800-luvun alun perustuslakikäsitys yksityiskohdissaan poikkesi omastamme, se ei tarkoita, että tämä poikkeama olisi vallinnut kaikissa mahdollisissa suhteissa. Tällainen lähtökohtaoletus johtaa helposti virhepäätelmiin. Tyypillinen esimerkki tällaisesta virhepäätelmästä sisältyy kirjoituksessani mainittuun Keijo Korhosen väitöskirjaan. Korhonen on tutkimuksessaan alkuperäislähteitä referoidessaan jättänyt systemaattisesti mainitsematta perustuslait, vaikka lähteessä perustuslait oli mainittu tavallisista laeista erikseen. Korhosen mielestä hän saattoi näin tehdä, koska perustuslakien ja tavallisten lakien välillä ei vielä olisi tunnettu omalla ajallemme ominaista institutionaa-

lista eroa. Korhonen on väärässä ja muun muassa tämän virheen vuoksi hänen väitöskirjansa ei ole kaikilta osiltaan luotettava. Hän ei nimittäin ole selittänyt, miksi perustuslait sitten kuitenkin lähteissä mainittiin erikseen, jos niiden ja tavallisten lakien välillä ei nähty mitään eroa. Se seikka, että perustuslait mainittiin tavallisista laeista eroavana kategoriana, osoittaa, että omallekin ajallemme ominainen institutionaalinen ero kyllä tehtiin, mutta eri asia on, että tämä ero ei välttämättä ollut täsmälleen samansäiltöinen kuin nykyään. 1800-luvun alussa olemme vielä modernin perustuslakikäsitteen syntysijoilla, jossa sillä ominaiset piirteet alkavat vasta saada muotoaan.¹ ■

1. Tarkemmin tuon ajankohdan luonnonoikeudellisen ja oman aikamme positivistisen perustuslakikäsitteen eroista ja yhtäläisyyksistä artikkelissani: ”Porvoon valtiopäivät 1809: politiikkaa perustuslaeilla luonnonoikeuden ja positivismin taitteessa”, teoksessa Taistelu autonomiasta – itsevaltiutus vai perustuslait? (toim.) Timo Soikkanen, 243–248, Edita 2009.